

Mykologická exkurze v Oderských vrších

Mycological field trip to the Oderské vrchy hills

JIŘÍ LEDERER

Pržno 233, CZ-739 11 Frýdlant nad Ostravicí

Abstract: A mycological field trip to the Oderské vrchy hills, between the towns of Odry and Vítkov in Černá river valley (Silesia) took place on 21 September 2019. Several rare and interesting species such as *Bondarzewia mesenterica*, *Inonotus cuticularis*, *Lactarius porninsis*, *Mucidula mucida*, *Phylloporus pelletieri* and *Trichaptum biforme* were recorded.

Keywords: fungi, macromycetes, Moravian-Silesian region, mycofloristic

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Kirk (2012)

V sobotu 21. září 2019 se uskutečnila mykologická exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS pod vedením J. Lederera do údolí říčky Černé na rozhraní okresů Nový Jičín a Opava v okolí železniční zastávky Klokočov. Asi 25 zájemců se vydalo od zastávky k přírodní rezervaci Na Čermence. Zprvu trasa vedla mladšími listnatými porosty s břízou a osikou, kulturou borovice lesní a smrku ztepilého. Rostly zde převážně celkem běžné a hojné druhy: v trávě penízovka dubová (*Gymnopus dryophilus*), na okraji smrčiny fialová lakovka ametystová (*Laccaria amethystina*), některé holubinky, např. h. vrhavka (*Russula emetica*) nebo h. křehká (*R. fragilis*). Na mnoha místech rostla při opakované konzumaci nebezpečná čechratka podvinutá (*Paxillus involutus*).

Cestou k přírodní rezervaci se objevila rozsáhlá mýtina po vykáceném smrkovém lese. Pod solitérním habrem rostlo několik plodnic hříbu žlutomasého (*Xerocomellus chrysenteron*), na pařezech pak rostly běžné druhy dřevožijných hub. Pěkné zářivě žluté plodnice měla drobná šupinovka ohnivá (*Pholiota flammans*), kterou nelze nalézt příliš často. Na různých místech této mýtiny bylo vidět desítky jedinců starčkovce jestřábníkolitého (*Erechtites hieracifolius*), bylo to asi celkem typické místo jeho růstu. Hned za mýtinou začínala PR Na Čermence. O tom, že v území panuje značné sucho, svědčil i vyschlý potok tvořící hranici chráněného území. Nejprve cesta vedla porosty připomínající kulturní lesy s převahou smrku a tomu odpovídala i mykobiota.

Velice brzo se objevilo jádro přírodní rezervace, květnatá bučina s ojediněle vtroušenou jedlí, kde je ponecháno větší množství ležícího mrtvého dřeva. Prosvětlené porosty velice kontrastují s okolními hospodářskými lesy. Charakter porostů a také ponechané ležící kmeny a tlusté větve umožňují růst mnoha druhů hub, a to i některých vzácných. Mezi jen místy běžné druhy lze počítat jedlý stroček trubkovitý (*Craterellus cornucopioides*). Mezi nejzajímavější při exkurzi zde nalezené druhy hub patří bránovítec dvoutvarý (*Trichaptum biforme*), rezavec pokožkový (*Inonotus cuticularis*; obr. 1),

Obr. 1. Rezavec pokožkový (*Inonotus cuticularis*) v PR Na Čermence. – Obr. 2. Slizečka porcelánová (*Mucidula mucida*) rostoucí na padlém kmeni buku. – Foto J. Lederer (1), P. Kocián (2)

slizečka porcelánová (*Mucidula mucida*; obr. 2) a bondarcevka horská (*Bondarzewia mesenterica*). Zajímavým mykorhizním druhem byl šiškovec černý (*Strobilomyces strobilaceus*). Rostly zde i běžné druhy, jako muchomůrka růžovka (*Amanita rubescens*), hlíva ústříčná (*Pleurotus ostreatus*) nebo bedla vysoká (*Macrolepiota procera*). V dolní části rezervace byla nalezena i naše nejjedovatější houba muchomůrka zelená (*Amanita phalloides*).

Zvláštní pozornost si zaslouží bránovitec dvoutvarý (*Trichaptum biforme*; obr. 3). Je to saprotrofní dřevožijná houba uvedená v Červeném seznamu hub (Holec & Beran 2006) jako druh ohrožený (EN). Ještě v roce 1984 Kotlaba uvádí, že v České republice se nenachází žádná lokalita, kdežto na Slovensku je to houba dost hojná (Kotlaba 1984). Usuzuje tak na jeho výraznou východní tendenci rozšíření. Od této doby se situace změnila a z České republiky je již uváděno několik lokalit (Kotlaba et al. 2006), přesto se v ČR jedná o druh velice vzácný. Sám autor tohoto příspěvku našel tento druh v minulosti jen v NPR Hůrka u Hranic (2010) a v jižní části Bílých Karpat u NPR Porážky (2013), a proto je jeho objev v PR Na Čermence z mykofloristického hlediska pozoruhodný.

Druhá část exkurze mířila na opačnou stranu údolí. Po prudkém stoupání okolo bývalého břidlicového dolu se na vrcholu okolo kóty U kříže (518 m n. m.) vyskytovaly víceetážové lesní porosty místy smíšené a místy čistě jehličnaté. Vcelku se jednalo o území s pestrým druhovým složením dřevin. Mezi nejzajímavější zde nalezené druhy patřila lupenopórka červenožlutá (*Phylloporus pelletieri*; obr. 4), vzácná hříbovitá houba, která

Obr. 3. Bránovitec dvoutvarý (*Trichaptum biforme*), charakteristický hymenofor na spodu klobouků plodnic. – Obr. 4. Hříbovitá lupenopórka červenožlutá (*Phylloporus pelletieri*). – Foto J. Lederer (3), P. Kocián (4)

má místo rourek lupeny, a pak barevně velmi nápadná, ale ne úplně vzácná outkovka rumělková (*Pycnoporus cinnabarinus*). Pod modříný rostly hojně v desítkách exemplářů klouzky, hlavně k. sličný (*Suillus grevillei*) a méně úhledný k. slizký (*S. viscidus*). Zajímavým nálezem byl i ryzec modřínový (*Lactarius porninsis*), který se v Moravskoslezském kraji vyskytuje velmi roztroušeně. Rostly zde i běžné jedlé houby holubinka namodralá (*Russula cyanoxantha*), h. fialovonohá (*R. violeipes*), hřib smrkový (*Boletus edulis*), h. žlutomasý (*Xerocomellus chrysenteron*), h. sametový (*X. pruinatus*) anebo h. hnědý (*Imleria badia*). Na své si tedy přišli i houbaři s košíky.

Exkurze splnila očekávání účastníků, kteří si mohli rozšířit své praktické znalosti hub. Nálezy vzácných a ohrožených druhů svědčí o potenciálu území, které je jinak mykologicky velmi málo prozkoumané.

Použité zdroje

- Holec J. & Beran M. [eds] (2006): Červený seznam hub (makromycetů) České republiky. – Příroda 24: 1–283.
- Kirk P. M. (2012): Index fungorum [online]. – URL: <http://indexfungorum.org/> (navštíveno 20. 12. 2019).
- Kotlaba F. (1984): Zeměpisné rozšíření a ekologie chorošů (*Polyporales* s.l.) v Československu. – Academia, Praha.
- Kotlaba F., Pouzar Z. & Vampola P. (2006): *Trichaptum biforme*. – In: Holec J. & Beran M. [eds], Červený seznam hub (makromycetů) České republiky, Příroda 24: 216.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavil J. Lederer)

Nálezy označené (FMM) jsou dokladovány v herbáři Muzea Beskyd Frýdek-Místek.

Seznam lokalit

1. 75. Jesenické podhůří, 6272d, Odry-Kaménka (distr. Nový Jičín): listnaté a smíšené lesní porosty různého stáří a jejich travnaté okraje mezi železniční zastávkou Klokočov a severním okrajem PR Na Čermence včetně čerstvých mýtin s pařezy, asi 300–500 m J od zastávky Klokočov a 1,9 km Z od kostela Nejsvětější trojice v Kaménce, 49°44'03,2"N, 17°46'08,2"E, 400–450 m n. m.
2. 75. Jesenické podhůří, 6272d, Odry-Kaménka (distr. Nový Jičín): PR Na Čermence, vyspělá květnatá bučina s ojediněle přimíšenou *Abies alba*, *Picea abies* a *Larix decidua* na suťovém svahu s ponechanými ležícími padlými kmeny, 700–900 m J od železniční zastávky Klokočov a 1,9 km ZJZ od kostela Nejsvětější trojice v Kaménce, 49°43'45,6"N, 17°46'08,5"E, 400–550 m n. m.
3. 75. Jesenické podhůří, 6272d, Vítkov-Klokočov (distr. Opava): smíšený různověký les s *Fagus sylvatica*, *Acer pseudoplatanus*, *Tilia cordata*, *Abies alba*, *Picea abies*, *Pinus sylvestris* a *Larix decidua* s bohatým podrostem a jejich travnaté okraje na svazích okolo východní kóty U kříže (518 m n. m.), asi 400 m ZSZ až 800 m SZ od železniční zastávky Klokočov a 1,7 km VJV od kostela sv. Ondřeje v Klokočově, 49°44'26,6"N, 17°45'54,1"E, 380–500 m n. m.

houby

Agaricus arvensis: 1; *A. sylvicola*: 2, 3; *Amanita citrina*: 1, 2, 3; *A. excelsa*: 2, 3; *A. fulva*: 2; *A. muscaria*: 1, 2, 3; *A. phalloides*: 2; *A. rubescens*: 1, 2, 3; *A. vaginata*: 2; *Antrodia xantha*: 1 (FMM); *Biscogniauxia nummularia*: 2; *Bjerkandera adusta*: 1,2,3; *Boletus edulis*: 1, 2, 3; *B. luridiformis*: 2, 3; *B. subtomentosus*: 3; *Bondarzewia mesenterica*: 2; *Bovista* sp.: 1; *Caloboletus calopus*: 2; *Calocera viscosa*: 2, 3; *Cantharellus amethysteus*: 2; *C. cibarius*: 3; *Clavulina coralloides*: 2; *Clitopilus prunulus*: 2, 3; *Collybia tuberosa*: 2; *Coprinellus micaceus*: 2; *Coprinopsis atramentaria*: 3; *Cortinarius* sp.: 1, 2, 3; *Craterellus cornucopioides*: 2; *C. tubaeformis*: 2; *Cyanoboletus pulverulentus*: 2; *Cyathus striatus*: 2; *Daedaleopsis confragosa*: 1, 2, 3; *Fomes fomentarius*: 1, 2, 3; *Fomitopsis pinicola*: 1, 3; *Ganoderma applanatum*: 2, 3; *Gloeophyllum odoratum*: 1, 2, 3; *G. sepiarium*: 1; *Gymnopilus penetrans*: 1, 2, 3; *Gymnopus confluens*: 1,2,3; *G. dryophilus*: 1, 2, 3; *Hebeloma* sp.: 2, 3; *Hericium coralloides*: 2; *Hydnum rufescens*: 2, 3; *Hygrocybe conica*: 2; *H. virginea*: 3; *Hygrophoropsis aurantiaca*: 1, 2, 3; *Hygrophorus penarius*: 2 (FMM); *Hymenopellis radicata*: 2, 3; *Hypholoma fasciculare*: 1, 2, 3; *Hypoxylon fragiforme*: 2; *Imleria badia*: 2, 3; *Inocybe* sp.: 2, 3; *Inonotus cuticularis*: 2; *Kuehneromyces mutabilis*: 2; *Laccaria amethystina*: 1, 2, 3; *L. laccata*: 1, 2, 3; *Lactarius blennius*: 2; *L. turpis*: 2, 3; *L. porninsis*: 3; *L. pterosporus*: 2; *L. quietus*: 2; *L. subdulcis*: 2; *L. tabidus*: 2, 3; *L. uvidus*: 3; *L. vellerus*: 2, 3; *Leccinum aurantiacum*: 1; *L. scabrum*: 2; *Lepiota cristata*: 1, 3; *L. perlatum*: 1, 2, 3; *L. pratense*: 1; *L. pyriforme*: 2, 3; *Macrolepiota procera*: 2; *Marasmius oreades*: 1, 3; *M. rotula*: 2; *Megacollybia platyphylla*: 2, 3; *Mucidula mucida*: 2; *Mycena crocata*: 2; *M. galericulata*: 2, 3; *M. pura*: 2; *Mycetinis alliaceus*: 2; *Neoantrodia serialis*: 2;

Otidea onotica: 2;

Paxillus involutus: 1, 2, 3; *Phaeoclavulina abietina*: 2; *Phaeolus schweinitzii*: 2; *Phallus impudicus*: 2, 3; *Pholiota adiposa*: 2; *Ph. flammans*: 1; *Phylloporus pelletieri*: 3 (FMM); *Piptoporus betulinus*: 1, 2, 3; *Pleurotus ostreatus*: 2; *Pluteus cervinus*: 2, 3; *Polyporus alveolaris* (EN): 2; *P. melanopus*: 2 (FMM); *P. varius*: 2; *Porphyrellus porphyrosporus*: 2; *Postia fragilis*: 3 (FMM); *P. stiptica*: 1, 2, 3; *Pycnoporus cinnabarinus*: 3;

Ramaria eumorpha: 2; *Russula acrifolia*: 2, 3; *R. aeruginea*: 2, 3; *R. cyanoxantha*: 2, 3; *R. emetica*: 1, 2, 3; *R. heterophylla*: 2; *R. fragilis*: 1, 2; *R. grisea*: 2; *R. lepida*: 2; *R. laurocerasi*: 2; *R. mairei*: 2; *R. nigricans*: 2, 3; *R. ochroleuca*: 1, 2, 3; *R. subfoetens*: 2; *R. violeipes*: 2; *R. vesca*: 2;

Schizophyllum commune: 1, 2, 3; *Scleroderma citrinum*: 1, 2, 3; *S. verrucosum*: 2; *Stereum hirsutum*: 1, 2, 3; *Strobilomyces strobilaceus*: 2 (FMM); *Suillus grevillei*: 1, 2, 3; *S. luteus*: 1; *S. viscidus*: 2, 3;

Tapinella atrotomentosa: 2; *Trametes gibbosa*: 2, 3; *T. hirsuta*: 1, 2, 3; *T. versicolor*: 1, 2, 3; *Tremella mesenterica*: 2; *Trichaptum abietinum*: 1, 2, 3; *T. biforme* (EN): 2 (FMM); *Tricholoma saponaceum*: 2; *T. sulphureum*: 2; *Tylopilus felleus*: 2;

Ustulina deusta: 2;

Xerocomellus chrysenteron: 1, 2, 3; *X. pruinatus*: 2; *Xylaria longipes*: 2.